

81
П18

**ПАРАДИГМЫ
АНТРОПОЦЕНТРИЗМА**

Библиотечка «Саксагани»

інтелігенції, подають документальні публікації і біографічні нариси українських радянських діячів, висвітлюють наслідки масових репресій і терору.

4. Аналіз літератури показує, що зроблено перші кроки в дослідженні такої важливої і складної проблеми. Необхідна колективна і скоординована робота істориків України по створенню своєрідного мартиролога української інтелігенції, в якому будуть названі поіменно жертви сталінізму 20-х - поч. 50-х років.

КОЖУХАР В. І.

Кривий Ріг

М. С. ГРУШЕВСЬКИЙ ТА ІДЕЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

1. М. С. Грушевському в інтелектуальному середовищі України кінця XIX - поч. XX ст. належить одне з центральних місць. Видатний історик, філософ, теоретик літератури і мистецтва, етнограф, письменник, він став не просто символом української державності. В 1917 р. М. С. Грушевський взяв на себе роль батька нації і держави і практично вирішував всі проблеми, пов'язані зі створенням та існуванням Української Народної Республіки.

2. М. С. Грушевський, як і більшість українських діячів, майже до кінця 1917 р. не думав про повне відокремлення України від Росії. На початку XX ст. він теоретично оґрунтував ідею широкої національно-територіальної автономії України в складі федеративної демократичної Російської республіки. При цьому він вважав, що до складу України повинні ввійти всі етнічні українські землі, на яких Українська держава мала б повну внутрішню суверенність і самоврядування та окремі від російських Установчі збори (сейм) для вирішення всіх внутрішніх українських

політичних та економічних проблем.

3. М.С. Грушевський відкидав будь-які звинувачення в сепаратизмі і націоналізмі. Але він твердо вважав, що українська держава повинна будуватися на основі домінуючого українського елемента з урахуванням інтересів національних меншин.

4. В III Універсалі Центральної Ради (20 листопада 1917 р.), написаному особисто М.С. Грушевським, ще зберігалися ідеї федеративного устрою Російської держави: Україна проголошувалася Народною республікою в складі федеративної Росії. Восени 1917 р. Центральна Рада прийняла законодавчі акти, що об'єктивно започаткували процес перетворення "широкої автономії" в "повну державу", як і передбачав М.С. Грушевський в брошурі "Якої ми хочемо автономії і федерації".

5. 25 січня 1918 р. IV Універсал Центральної Ради оповістив, що УНР стає самостійною, суверенною, ні від кого не залежною державою. Це змушує М.С. Грушевського переоцінити попередні стратегічні орієнтири і намітити нові завдання. Він стає на шлях розробки теоретичних засад і практичного втілення ідеї самостійної незалежної України.

МОСКАЛЕНКО В. Г.

Кривий Ріг

МІСЦЕВІ ОРГАНИ ВЛАДИ УРСР В УМОВАХ
ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ (30-ті роки)

Розкривається складний суперечливий процес формування та діяльності місцевих Рад УРСР в 30-ті роки.

З прийняттям Конституції України 28 червня 1996 р. однією з проблем державного устрою став вибір найбільш прийнятної для